

МИНИСТАРСТВО ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И НАУКУ

БИРО ЗА РАЗВОЈ ОБРАЗОВАЊА

Наставни програм

Географија

за VII разред

Скопје, 2024. година

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ

Наставни предмет	<i>Географија</i>
Врста/категорија наставног предмета	Обавезни
Разред	VII (седми)
Теме/Области наставног програма	- Географија Европе - Географија Азије
Број часова	2 часа недељно/72 часа годишње
Опрема и средства	- Дигитални паметни (смарт) уређаји - Хамер папир, флипчарт, маркери, папир за цртање, бојице, лењир, шестар, маказе, лепак, селотејп, рачунар, ЛЦД пројектор - Илустровани материјали о: Европи и Азији - Глобус, физичко-географска карта света, физичко-географска карта Европе, физичко-географска карта Азије, привредно-географска карта Европе, привредно-географска карта Азије - Уџбеник, географски атлас, радни листови (у складу са уџбеником/приручником), неме карте - Енциклопедије, речници, часописи, новине
Норматив наставног кадра	- Наставу из предмета Географија у седмом разреду може да изводи лице које је завршило: - Студије географије, наставни смер, ниво VII/1 или VI A (према МОК) и стекло 240 ECTS.

ПОВЕЗАНОСТ СА НАЦИОНАЛНИМ СТАНДАРДИМА

Исходи учења наведени у наставном програму воде ка стицању следећих компетенција које су обухваћене у области Географија Националних стандарда:

Ученик/ученица зна и/или уме да:	
III-A.25	одлучи како да провери резултате и разматра да ли је одговор разуман у контексту проблема,
III-A.29	разматра и бира идеје, посматра, предвиђа и поставља претпоставке (хипотезе), прикупи и процени доказе, провери предвиђања,

	планира, организује и спроводи истраживање, евидентира, обрађује, анализира и презентује резултате, оцењује и дискутује о закључцима;
III-A.30	организује и прикаже квантитативне податке табеларно, графички, дијаграмима и скицама и интерпретира податке из различитих области, представљене на различите начине;
III-A.63	идентификује и упоређује географске карактеристике континената, региона и држава у свету,
III-A.66	проналази информације о карактеристикама географских подручја приказаних на картама и да израђује скице за приказивање географских подручја са њиховим карактеристикама,
III-A.67	се оријентише у простору уз помоћ скица, карата, снимака и дигиталних приказа датих географских подручја.
<i>Ученик/ученица разуме и прихвата да:</i>	
III-B.5	су радозналост, систематичност и иновативност кључни за развој научноистраживачког мишљења;
III-B.9	треба да разуме предности, ограничења и ризике научних теорија и њихову примену и покаже развијен став према доношењу исправних одлука и изградњи вредности, укључујући морални аспект у решавању проблема.

Наставни програм обухвата и релевантне компетенције из следећих трансверзалних области Националних стандарда:

Језичка писменост, Дигитална писменост, Лични и социјални развој, Друштво и демократска култура, Техника, технологија и предузетништво и Уметничко изражавање и култура

<i>Ученик/ученица зна и/или уме да:</i>	
I-A.3	води критички и конструктиван дијалог, аргументовано износећи своје ставове;
I-A.10	разуме визуелно приказане садржаје (дијаграме, табеле и графиконе, илустрације, анимације и сл.), уме да их издвоји, анализира, процени/вреднује и сажме, као и да их објасни (писмено и усмено);
I-A.12	користи информације из различитих извора и медија и да им приступа критички, узимајући у обзир извор, контекст, сврху и поузданост представљених информација;
IV-A.2	процени када је и на који начин за решавање неког задатка/проблема неопходна ефективна употреба ИКТ, одабере и инсталира програме који су му/јој потребни, користи програме заштите и решава рутинске проблеме у функционисању дигиталних уређаја и мрежа;
IV-A.5	утврди које су му информације потребне, проналази, бира и преузима дигиталне податке, информације и садржај и процењује њихову релевантност у односу на конкретну потребу и поузданост извора;
IV-A.8	на сигуран и одговоран начин да користи дигитални садржај, образовне и друштвене мреже и дигиталне облаке;
V-A.4	процени сопствене способности и постигнућа (укључујући предности и мане) и да на основу тога одреди приоритете који ће му омогућити развој и напредовање;
V-A.6	поставља циљеве за учење и лични развој и ради на превазилажењу изазова који се јављају на путу њиховог остварења;
V-A.7	користи сопствена искуства ради олакшавања процеса учења и прилагођавања сопственог понашања у будућности;
V-A.8	своје време организује на начин који ће му омогућити да ефикасно и ефективно оствари постављене циљеве и задовољи сопствене потребе;

V-A.10	примењује етичке принципе када вреднује исправно и погрешно у својим и туђим поступцима и да испољи врлине као карактерне особине (као што су: поштење, правичност, поштовање, стрпљење, брига, пристојност, захвалност, одлучност, храброст и самодисциплина);
V-A.13	комуницира са другима и да се представи на начин примерен ситуацији;
V-A.14	активно слуша и реагује на одговарајући начин, показујући емпатију и разумевање за друге и изражавајући сопствене бриге и потребе на конструктиван начин;
V-A.15	сарађује са другима у остваривању заједничких циљева, делећи сопствена гледишта и потребе са другима и имајући у виду гледишта и потребе других;
V-A.17	тражи повратну информацију и подршку за себе, али такође пружају контруктивне повратне информације и подршку у корист других;
V-A.18	истражује, поставља релевантна питања ради откривања проблема, анализира и процењује информације и сугестије и проверава претпоставке.
V-A.19	даје предлоге, разгледа разне могућности и предвиђа последице у циљу извођења закључака и доношења рационалних одлука;
V-A.21	анализира, процени и унапреди сопствено учење.
VI-A.2	анализира сопствено понашање с циљем да се побољша, постављајући реалне и остварљиве циљеве за активно деловање у заједници;
VI-A.3	формулише и аргументује своје погледе, саслуша, и анализира туђе погледе и да се с поштовањем понаша према њима, чак и када се не слаже;
VI-A. 5	разуме разлике између људи по било којој основи (родној и етничкој припадности, узрасту, способности, социјалном статусу итд.);
VI-A. 6	препознаје присуство стереотипа и предрасуда код себе и код других и да се супроставља дискриминацији;
VI-A.23	идентификује географске карактеристике континента, региона и држава у свету и да их повеже са њиховим друштвеним развојем;
VII-A.1	повеже знања из наука са њиховом применом у техници и технологији и са свакодневним животом;
VII-A.9	активно учествује у тимском раду према усвојеним правилима и са доследним поштовањем улоге и доприноса свих чланова тима;
VIII-A.10	идентификује и преиспита стереотипе и предрасуде према припадницима других културних група које се манифестују у његовом окружењу;
VIII-A.12	тумачи свет не само из угла припадника своје културе, већ и кроз перспективу других култура.
<i>Ученик/ученица разуме и прихвата да:</i>	
IV-Б.1	је дигитална писменост неопходна за свакодневни живот – олакшава учење, живот и рад, доприноси ширењу комуникације, креативност и иновативност, нуди различите могућности за забаву;
IV-Б.3	потенцијали ИКТ ће се повећати и треба их пратити и користити, али и да постоји критички однос према поузданости, поверљивости и утицају података и информација који су доступни путем дигиталних уређаја.
V-Б.3	властита постигнућа и добробит у највећој мери зависе од труда који сам/сама улаже и резултатима које сам/сама постиже;

V-Б.4	сваки поступак који предузме има последице по њега/њу и/или његову околину;
V-Б.7	иницијативност, упорност, истрајност и одговорност важни су за извршавање задатака, постизање циљева и савлађивање изазова у свакодневним ситуацијама;
V-Б.8	интеракција с другима је двосмерна - као што има право да тражи од других да му омогуће задовољење личних интереса и потреба, тако има и одговорност дати простор другима да задовоље њихове интересе и потребе;
V-Б.9	тражење повратне информације и прихватање конструктивне критике доводи до сопственог напретка на индивидуалном и друштвеном плану;
V-Б.10	је учење континуиран процес који се не завршава у школи и није ограничен на формално образовање.
VI-Б. 1	не сме да врши дискриминацију на основу разлика међу људима (полна и етничка припадност, узраст, способности, социјални статус итд.);
VI-Б.11	свако има право да изабере коју ће религију сматрати својом, односно да изабере да не припада ниједној религији/вери, без последица по основу направљеног избора;
VII-Б.4	радна етика, културна осетљивост и однос према другима важни су за стварање и одржавање позитивне радне климе;
VII-Б.5	ресурси нису неограничени и треба их користити одговорно;
VIII-Б.5	разлике међу културама треба посматрати као прилике за учење и као изазове за међусобно разумевање и напредак;

РЕЗУЛТАТИ УЧЕЊА

Тема: Географија Европе

Укупно часова: 46

Резултати учења

Ученик/ученица ће бити способан/способна да:

1. описује географски положај Европе и на географској карти показује где се пружају њене границе;
2. уз помоћ географске карте описује природно-географске карактеристике Европе: разуђеност обале, рељеф, клима и хидрографија;
3. описује социо-географске карактеристике Европе: број становника, густина насељености, природни прираштај, религије, народи и друга културна обележја заступљена у Европи;
4. уз помоћ географске карте описује основне географске карактеристике региона на које је подељена Европа (географски положај, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија);
5. именује најпознатије туристичке центре и културно-историјске знаменитости у Европи и на географској карти идентификује државе у којима се налазе;
6. уз помоћ географске карте описује основне географске карактеристике сваке од држава које се простиру на Балканском полуострву (географски положај, границе, величина, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија, становништво, већи градови, најзначајнија туристичка места, државно уређење и сл.);
7. уз помоћ географске карте описује основне географске карактеристике Уједињеног Краљевства, Француске, Шведске, Немачке и Русије (географски положај, границе, величина, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија, становништво, већи градови, најзначајнија туристичка места, државно уређење и сл.).

Садржаји (и појмови)	Стандарди оцењивања
• Природно-географски карактеристики на Европа (географски положај, разуђеност обале, острва, Нова Земља, Земља Франца Јозефа, Шпицбергска острва/Свалбард, Исланд, Велика Британија, Ирска, полуострва, Скандинавско полуострво, Пиринејско полуострво, Апенинско полуострво, Балканско полуострво, заливи, Фински залив, Бискајски залив, фјордови, мореузи, Скагерак, Катеат, Ла Манш, Гибралтарски мореуз, Дарданели, Босфор, низије, Западноевропска низија, Средњоевропска низија, Источноевропска низија, Панонска низија, Влашка низија, планине, Алпи, Пиринеји, Апенини, Динариди, Карпати, Скандинавске планине, висоравни, Швајцарска	• Описује географски положај Европе, показује на географској карти где се пружају њене границе и наводи колику површину заузима. • Описује уз помоћ географске карте разуђеност обале за сваки регион Европе, при чему идентификује највећа острва, полуострва и заливе, као и државе којима припадају. • Описује уз помоћ географске карте најзначајније мореузе у Европи и идентификује која мора повезују. • Описује који рељеф преовладава на територији Европе и на географској карти идентификује најкарактеристичније рељефне целине (низије, веће планинске масиве са њиховим највишим врховима и висоравни) и наводи кроз које државе се простиру. • Објашњава утицај одређених климатских чинилаца на климатске карактеристике Европе (близина мора и океана, Голфска струја, рељеф и сл.). • Наводи кроз које топлотне појасеве се простиру Европа и који климатски типови су доминантно заступљени, описује њихово распрострањење и њихове карактеристике. • Идентификује на географској карти мора на која Европа излази.

висораван, Мезета, клима, климатски типови, средоземноморска/медитеранска, океанска, умерено континентална, континентална, планинска, субполарна, поларна клима; мора: Баренцово море, Норвешко море, Северно море, Балтичко море, Средоземно море; сливно подручје, реке: – слив Атлантског океана: Гвадијана, Гарона, Лоара, Сена, Рајна, Елба/Лаба, – слив Северног леденог океана: Северна Двина, Печора, – слив Средоземног мора: Рона, Дунав, Дњестар, Дњепар, Дон, – слив Каспијског језера: Волга, Урал; - језера – природна језера: Ладога, Онега.	• Именује уз помоћ географске карте највеће реке у Европи, описује сливно подручје којем припадају и наводи кроз које државе протичу. • Именује уз помоћ географске карте највећа и најзначајнија језера у Европи и указује на државе у којима се налазе
• Социо-географске карактеристике Европе (број становника, густина насељености, природни прираштај, религије: хришћанска религија – православље, католицизам, протестантизам; исламска религија, јудаизам, будизам, атеизам; етничке групе, насеља, највећи градови: Москва, Лондон, Санкт Петербург, Берлин, Мадрид, Атина, Кијев, Рим, Париз; региони: Јужна Европа, Северна Европа, Западна Европа, Средња Европа, Источна Европа; туристички региони: Медитерански регион, Алпски регион; туристички центри: Рим, Барселона, Париз, Лондон, Монте Карло; културно-историјске знаменитости: Колосеум у Риму, Акропољ у Атини, Стоунхенџ, Бакинџемска палата, Ајфелова кула, Версајска палата, Лувр музеј, Тријумфална капија, Атомијум).	• Наводи укупан број становника на европском континенту и идентификује регионе у којима је највећа концентрација становништва (Средња и Западна Европа). • Именује три највеће државе из сваког региона по броју становника и по површини. • Идентификује различиту густину насељености у различитим регионима Европе и именује неке од држава са највећом густином насељености (Монако, Ватикан, Малта, Холандија, Белгија, Велика Британија, Немачка). • Објашњава стопу природног прираштаја, разлоге и последице таквог демографског кретања становништва на европском континенту. • Наводи главне религије заступљене у Европи и у којим регионима је која најзаступљенија. • Именује главне етничке групе (Словени, Германи, Романи, Грци, Албанци, Баскијци, Финци, Мађари, Турци, Татари). • Именује неке од највећих изума (парна машина, аутомобил, телевизија, телескоп), научнике (Тесла, Њутн, Ајнштајн, Менделеев, Галилео и др.), композиторе (Моцарт, Бах, Бетовен и др.), уметнике (Да Винчи, Микеланђело, Пикасо и др.), филозофе (Аристотел, Сократ, Платон и др.) и писце (Шекспир, Достојевски, Толстој и др.) који потичу из Европе.

	• Именује неке од најпознатијих фестивала у Европи и градове и државе у којима се одржавају (филмски фестивали у Кану, Венецији и Берлину, Карневал у Венецији, Санремо, Октоберфест, трка са биковима и сл.). • Именује највеће градове у Европи, идентификује државе у којима се налазе и показује их на географској карти. • Именује регионе на које је Европа подељена и уз помоћ географске карте описује њихово распрострањење.
• Географски преглед региона Јужне Европ (географски положај, разуђеност обале, острва, Балеарска острва, Сардинија, Корзика, Сицилија, Крит, полуострва, Пелопонез, Халкидики, Истра, Пељешац, Калабрија, заливи, Лионски залив, Ђеновски залив, Бока Которски залив, Солунски залив, рељеф, низије, Ломбардија, Арагоија, Андалузија, планине, Долонити, Родопи, клима, хидрографија, мора, Јадранско море, Јонско море, Егејско море, Мраморно море, Црно море, реке, Тахо, Дуро, Мињо, Ебро, По, језера, Скадарско језеро, Охридско језеро, Комо, Гарда, Мађоре, Балканско полуострво, Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Србија, Косово, Северна Македонија, Албанија, Бугарска, Грчка, туристички центри, Рим, Венеција, Барселона, Мадрид)	• Описује основне географске карактеристике региона Јужне Европе уз помоћ географске карте (географски положај, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија). • Идентификује уз помоћ географске карте државе које припадају региону Јужне Европе и њихове главне градове. • Именује државе које се простиру на Балканском полуострву и њихове главне градове и показује их на географској карти. • Описује уз помоћ географске карте основне географске карактеристике сваке од држава које се простиру на Балканском полуострву (географски положај, границе, величина, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија, становништво, већи градови, најзначајнија туристичка места, државно уређење и сл.). • Именује најпознатије туристичке центре и културно-историјске знаменитости у региону Јужне Европе, идентификује државе у којима се налазе и показује их на географској карти.
• Географски преглед региона Западне Европе (географски положај, разуђеност обале, острва, Шетландска острва, полуострва, Нормандија, Бретања, заливи, рељеф, низије, планине, Централни масив, Ардени, Вогеви, клима, хидрографија, мора, реке, Темза, Шелда, језера, Лох Нес, туристички центри, Лондон, Ливерпул, Единбург, Париз, Ница, Кан, Сен Тропе, Монте	• Описује основне географске карактеристике региона Западне Европе уз помоћ географске карте (географски положај, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија). • Идентификује уз помоћ географске карте државе које припадају региону Западне Европе и њихове главне градове. • Описује основне географске карактеристике Велике Британије (географски положај, границе, величина, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија, становништво, већи градови, најзначајнија туристичка места, државно уређење и сл.).

Карло, Шамони, Гренобл, Албервил, Вал д'Изер, Амстердам)	• Описује уз помоћ географске карте основне географске карактеристике Француске (географски положај, границе, величина, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија, становништво, већи градови, најзначајна туристичка места, државно уређење и сл.). • Именује најпознатије туристичке центре и културно-историјске знаменитости у региону Западне Европе, идентификује државе у којима се налазе и показује их на географској карти.
• Географски преглед региона Северне Европе (географски положај, разуђеност обале, острва, Готланд, Еланд, Селанд, полуострва, Кола, Канин, Јиланд, заливи, Ботнијски залив, Ришки залив, рељеф, низије, Шведска низија, планине, клима, хидрографија, мора, реке, језера, Венерн, Ветерн, Меларн, Сајма, туристички центри, Стокхолм, Осло, Копенхаген)	• Описује основне географске карактеристике региона Северне Европе уз помоћ географске карте (географски положај, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија). • Идентификује уз помоћ географске карте државе које припадају региону Северне Европе и њихове главне градове. • Описује уз помоћ географске карте основне географске карактеристике Шведске (географски положај, границе, величина, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија, становништво, већи градови, најзначајнија туристичка места, државно уређење и сл.). • Именује најпознатије туристичке центре и културно-историјске знаменитости у региону Северне Европе, идентификује државе у којима се налазе и показује их на географској карти.
• Географски преглед региона Средње Европе (географски положај, разуђеност обале, острва, Фризијска острва, полуострва, заливи, рељеф, низије, Молдавска низија, планине, Јура, Шварцвалд, Судети, Татре, клима, хидрографија, мора, реке, Одра, Висла, Морава, Драва, Прут, језера, Женевско језеро, Боденско језеро, Циришко језеро, Балатон/Блатно језеро, туристички центри, Берлин, Гармиш-Партенкирхен, Карлове Вари, Давос, Санкт Мориц, Венген, Беч, Салцбург, Кицбил, Инзбрук, Будимпешта)	• Описује основне географске карактеристике региона Средње Европе уз помоћ географске карте (географски положај, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија). • Идентификује уз помоћ географске карте државе које припадају региону Средње Европе и њихове главне градове. • Описује уз помоћ географске карте основне географске карактеристике Немачке (географски положај, границе, величина, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија, становништво, већи градови, најзначајнија туристичка места, државно уређење и сл.). • Именује најпознатије туристичке центре и културно-историјске знаменитости у региону Средње Европе, идентификује државе у којима се налазе и показује их на географској карти.
• Географски преглед региона Источне Европе	• Описује основне географске карактеристике региона Источне Европе уз помоћ географске карте (географски положај, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија).

(географски положај, разуђеност обале, острва, полуострва, Крим, заливи, рељеф, низије, планине, Урал, клима, хидрографија, мора, реке, Њемен, Западна Двина, језера, Чудско, туристички центри, Москва, Сочи, Санкт Петербург).	• Идентификује уз помоћ географске карте државе које припадају региону Источне Европе и њихове главне градове. • Описује уз помоћ географске карте основне географске карактеристике Русије (географски положај, границе, величина, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија, становништво, већи градови, најзначајнија туристичка места, државно уређење, природни ресурси и сл.). • Именује најпознатије туристичке центре и културно-историјске знаменитости у региону Источне Европе, идентификује државе у којима се налазе и показује их на географској карти.
Примери активности • Ученици подељени у мале групе/парове користећи интернет и илустровани материјал, истражују границе Европе и колику површину она заузима. Свака група припрема кратку презентацију, представља је осталим групама и показује на географској карти. На крају, сви заједно воде дискусију и долазе до закључка о повољном географском положају Европе. • Ученици подељени у мале групе користећи интернет и илустровани материјал, истражују разуђеност обале Европе. Свака група истражује различит регион: већа острва (и којим државама припадају), полуострва (и које се државе на њима налазе) и заливе. Свака група припрема кратку презентацију, представља је осталим групама и показује на географској карти, док остале групе треба да поставе по једно питање у вези са регионом који је група презентовала. На крају, сви заједно воде дискусију и долазе до закључка о томе који региони Европе се одликују највећом разуђеношћу обале. • Ученици подељени у мале групе реализују активност „Путовање кроз мореузе Европе“. Свака група извучи један папирић на коме се налази име мореуза који треба да истраже, односно да „путују“ кроз њега, користећи интернет и илустровани материјал. Свака група припрема кратку презентацију о свом „путовању“ кроз мореуз (која мора повезује, где се налази, величина, значај и сл.) и представља је осталим групама. На крају, сви заједно воде дискусију о значају мореуза и о томе који од њих има највећи стратешки значај за европски континент. • Ученици подељени у мале групе реализују активност „Планинско истраживање Европе“. Свака група добија задатак да истражује, користећи интернет и илустровани материјал, о одређеном планинском масиву (највиши врх, дужина простирања, географска локација, држава/е кроз које се простире и сл.), низији и висоравни. Свака група припрема кратку презентацију, представља је осталим групама и показује на географској карти. На крају сви заједно воде дискусију и долазе до закључка која је највећа и најзначајнија планина у Европи и какав је њен утицај на развој региона у којем се простире. • Ученици подељени у мале групе користећи интернет и илустровани материјал, истражују климу Европе. Свака група добија задатак да истражује одређени климатски чинилац (близина мора и океана, Голфска струја, рељеф и сл.) и карактеристике одређеног климатског типа (где је распрострањен, температура ваздуха, количина падавина, биљни и животињски свет карактеристичан за њега и сл.). Свака група припрема кратку презентацију и представља је осталим групама. На крају, сви заједно воде дискусију о томе како клима утиче на начин живота људи у различитим деловима Европе.	

- Ученици подељени у мале групе користећи интернет и илустровани материјал, истражују мора, реке и језера у Европи. Свака група добија задатак да истражује мора на која Европа излази, карактеристике већих европских река (дужина, кроз које државе протичу, где се уливају, ком сливу припадају и сл.) и карактеристике већих језера (величина, држава у којој се налазе, веће реке које се уливају у њих или из њих истичу и сл.). Свака група припрема кратку презентацију, представља је осталима и показује на географској карти. На крају сви заједно решавају квиз и воде дискусију о томе која мора, реке и језера имају највећи значај за Европу или за регион у којем се налазе.
- Ученици подељени у мале групе користећи интернет и илустровани материјал, истражују поделу Европе на регионе. Свака група истражује различит регион у Европи (државе које припадају том региону, површина, укупан број становника, највећи град по броју становника у тој држави, густина насељености и стопа природног прираштаја). Свака група припрема кратку презентацију (у облику табеле и графикана) и представља је другим групама. На крају сви заједно воде дискусију и долазе до закључка о укупном броју становника у Европи, које државе имају највећу густину насељености у Европи (односно у ком региону је концентрисан највећи део становништва), које су државе највеће по површини и броју становника у сваком региону и који су највећи градови по броју становника у Европи, при чему их показују на географској карти.
- Ученици подељени у мале групе користећи интернет и илустровани материјал, истражују главне религије и етничке групе заступљене у Европи. Свака група припрема кратку презентацију и представља је осталима. На крају сви заједно воде дискусију и долазе до закључка о регионалној расподели религија и народносних група на европском континенту.
- Ученици подељени у мале групе добијају листу са познатим именима за које треба да истражују и одреде којој категорији припадају (изуми, научници, композитори, уметници, филозофи и писци). Свака група извучи по један папирић из сваке категорије, на коме се налази слика и кратак опис. Ученици треба да идентификују о коме је реч и да истражују користећи интернет и илустровани материјал. Свака група припрема кратку презентацију и представља је осталима. На крају сви заједно воде дискусију и долазе до закључка о њиховом доприносу развоју науке и културе.
- Ученици подељени у мале групе користећи интернет и илустровани материјал, истражују најпознатије фестивале који се одржавају на европском континенту (где и када се одржавају, историја и традиција фестивала и сл.). Свака група припрема кратку презентацију и представља је осталим групама. На крају, сви заједно воде дискусију и долазе до закључка о значају фестивала за развој културе и туризма у местима где се одржавају.
- Ученици подељени у мале групе користећи интернет и илустровани материјал, истражују природно-географске карактеристике сваког региона у Европи (географски положај, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија). Свака група припрема кратку мултимедијалну презентацију (са сликама, картама, видео/аудио материјалом, текстом), представља је осталим групама и показује на географској карти. Након презентације, један члан групе која је излагала преузима улогу наставника и поставља питања осталим групама. Ово понављају све групе. На крају сви заједно воде дискусију и долазе до закључка о географском положају и географским карактеристикама одговарајућег региона.
- Ученици подељени у мале групе користећи интернет и илустровани материјал, истражују основне географске карактеристике сваке од држава које се налазе на Балканском полуострву. Свака група припрема кратку мултимедијалну презентацију (са сликама, картама, видео/аудио материјалом, текстом), представља је осталим групама и показује на географској карти. На крају, кроз заједничку дискусију упоређују се

карактеристике свих држава које се налазе на Балканском полуострву (географски положај, разуђеност обале, површина, број становника и сл.). - Ученици подељени у мале групе користећи интернет и илустровани материјал, истражују основне географске карактеристике Велике Британије, Француске, Шведске, Немачке и Русије. Свака група истражује све државе. Припрема кратку мултимедијалну презентацију (са сликама, картама, видео/аудио материјалом, текстом), представља је осталим групама и показује на географској карти. На крају, кроз заједничку дискусију упоређују се карактеристике свих држава. - Ученици подељени у мале групе користећи интернет и илустровани материјал, истражују најпознатије туристичке центре у сваком региону Европе. Свака група истражује различит регион у Европи (природне и културне атракције, географска локација, туристичка места и сл.). Свака група припрема кратку мултимедијалну презентацију (са сликама, картама, видео/аудио материјалом, текстом) за свој регион и представља је осталим групама. На крају сви заједно воде дискусију о значају туризма и његовом утицају на развој сваког региона. - Ученици се деле у групе које глуме туристичку агенцију и треба да припреме рекламни материјал (у виду брошуре) за посету туристичким местима из сваког региона Европе. У рекламном материјалу треба да предложи туристичку туру за обилазак свих региона, при чему се наводи држава, језик који се говори, валута која се користи, главни град и значајне културне знаменитости, традиционална храна и клима. Свака група ради за други регион. Брошуре садрже текст и илустрације. На крају деле брошуре и бирају шта би највише волели да посете када би били туристи. - Сваки ученик, индивидуално, попуњава нему карту Европе по упутству наставника (државе, мора, реке, планине и сл.).	
Тема: Географија Азије Укупно часова: 26	
Резултати учења Ученик/ученица ће бити способан/способна да: - описује географски положај и на географској карти показује где се пружају границе Азије; - описује уз помоћ географске карте природно-географске карактеристике Азије: разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија и природни ресурси; - описује социо-географске карактеристике Азије: број становника, густина насељености, природни прираштај, религије, народи и друга културна обележја која су заступљена у Азији; - описује уз помоћ географске карте регионе на које је подељена Азија, идентификује државе које припадају сваком региону и именује најпознатије туристичке центре - описује уз помоћ географске карте основне географске карактеристике Кине, Индије, Турске и Јапана (географски положај, границе, величина, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија, становништво, већи градови, најзначајнија туристичка места, државно уређење и сл.).	
Садржаји (и појмови)	Стандарди оцењивања

• Природно-географске карактеристике Азије ((географски положај, разуђеност обале, острва, Новосибирска острва, Јапанска острва, Тајван, Филипинска острва, Борнео/Калимантан, Јава, Суматра, Шри Ланка/Џејлон, полуострва, Тајмир, Чукотско полуострво, Камчатка, Кореја, Мала Азија, Арапско полуострво, Индијско полуострво, Индокинеско полуострво, мора, Источносибирско море, Берингово море, Охотско море, Јужно кинеско море, Арапско море, Црвено море, заливи, Аденски залив, Персијски залив, Бенгалски залив, Тајландски залив, мореузи, Берингов мореуз, Малајски мореуз, Баб ел Мандеб, рељеф, низије, Западносибирска, Месопотамија, Хиндустанска низија, Кинеска низија, планине, Кавказ, Елбурс, Памир, Тјаншан, Хиндукуш, Каракорум, Хималаји, Алтај, висоравни, Анадолија, Декан, Тибет, Средњесибирска висорава, пустиње, Арапска пустиња, Кизилкум, Каракум, Тар, Такла Макан, Гоби, клима, климатски типови, екваторијална, тропска, пустињска, монсунска, медитеранска, океанска, умерено континентална, континентална, планинска, субполарна, поларна, сливно подручје, реке, слив Северног леденог океана, Об са Иртишом, Јенисеј, Лена, Колима, слив Индијског океана, Тигар, Еуфрат, Инд, Ганг, Брамапутра, Иравади, слив Тихог океана, Амур, Хоангхо, Јангце, Меконг, слив Аралског језера, Сир Дарја, Аму Дарја, језера, Каспијско језеро, Аралско језеро, Балхашко језеро, Бајкалско језеро, природна богатства, угаљ, нафта,	• Описује географски положај Азије, показује на географској карти где се пружају њене границе и идентификује је као континент са највећом површином на свету. • Описује уз помоћ географске карте разуђеност обале Азије, при чему идентификује највећа острва, полуострва и заливе и државе којима припадају. • Описује уз помоћ географске карте најзначајније мореузе у Азији и идентификује која мора повезују. • Описује који рељеф преовладава на територији Азије и на географској карти идентификује најкарактеристичније рељефне целине (низије, висоравни, планински масиви са њиховим највишим врховима, пустиње и сл.) и кроз које се државе простиру. • Наводи кроз које топлотне појасеве се простире Азија и који климатски типови су доминантно заступљени, описује њихово распрострањење и њихове карактеристике. • Објашњава утицај океана и мора на климатске карактеристике Азије. • Именује уз помоћ географске карте океане и мора на које Азија излази. • Именује уз помоћ географске карте највеће реке у Азији, наводи кроз које државе протичу, где се уливају и ком сливу припадају. • Именује уз помоћ географске карте највећа и најзначајнија језера у Азији и државе у којима се налазе. • Именује најважнија природна богатства којима располаже Азија (нафта, угаљ, природни гас, гвоздена руда, шуме, хидроенергија и сл.), наводи регионе и државе у којима су распоређена и показује их на географској карти. • Објашњава значај природних богатстава за развој региона и државе у којој су највише заступљена.
--	---

природни гас, гвожђе, калај, волфрам, уранијум, торијум)	
• Социо-географске карактеристике Азије (број становника, густина насељености, природни прираштај, религије, хришћанска религија, исламска религија, хиндуизам, конфуцијанизам, будизам, шинтоизам, групе народа, највећи градови: Токио, Шангај, Пекинг, Тјенцин, Мумбај, Њу Делхи, Калкута, Дака, Карачи, Џакарта, Сеул, Истанбул, Манила, Техеран, Бангкок, региони: Северна Азија, Источна Азија, Југоисточна Азија, Јужна Азија, Средња Азија, Југозападна Азија, туристички центри: Истанбул, Кушадаси, Анталија, Кападокија, Јерусалим, Мека, Медина, Варанаси, Петра, Дубаи, Тајланд, Непал, Камбоџа, Сингапур, Бали, Хонг Конг, Малдиви, културно-историјске знаменитости: Велики кинески зид, маузолеј Таџ Махал)	• Наводи укупан број становника на азијском континенту и идентификује га као најнасељенији континент на Земљи, на ком живи више од половине светског становништва. • Идентификује различиту густину насељености у различитим регионима Азије и именује неке од држава које су најгушће насељене (Сингапур, Бахреин, Бангладеш, Тајван, Либан, Јужна Кореја и др.) и неке од држава које су најређе насељене (Монголија, Казахстан, Туркменистан, Оман, Бутан и др.) и показује их на географској карти. • Објашњава стопу природног прираштаја и именује неке од држава са највишим природним прираштајем (Катар, Ирак, Уједињени Арапски Емирати) и неке од држава са негативним природним прираштајем (Јапан, Малдиви). • Наводи главне религије и групе народа које су заступљене у Азији и која је у ком региону најзаступљенија. • Именује нека од цивилизацијских открића која потичу из Азије (папир, техника штампања, барут, свила, порцелан и сл.). • Именује неке карактеристичне уметничке и спортске вредности у Азији (плес у Тајланду, борилачки спортови, самурајски обичаји, сумо борбе и сл.). • Именује неке од познатих светских културно-историјских грађевина у Азији (Кинески зид у Кини, маузолеј Таџ Махал у Индији и сл.) и идентификује у којим се државама налазе. • Именује највеће градове у Азији, идентификује у којим се државама налазе и показује их на географској карти. • Именује регионе на које је Азија подељена и уз помоћ географске карте описује њихово простирање и идентификује државе које припадају сваком региону. • Именује најпознатије туристичке центре у Азији, идентификује у којој се држави налазе и показује их на географској карти. • Описује уз помоћ географске карте основне географске карактеристике Кине (географски положај, границе, величина, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија, становништво, већи градови, најзначајнија туристичка места, државно уређење, природни ресурси и сл.).

	• Описује уз помоћ географске карте основне географске карактеристике Индије (географски положај, границе, величина, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија, становништво, већи градови, најзначајнија туристичка места, државно уређење, природни ресурси и сл.). • Описује уз помоћ географске карте основне географске карактеристике Турске (географски положај, границе, величина, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија, становништво, већи градови, најзначајнија туристичка места, државно уређење, природни ресурси и сл.). • Описује уз помоћ географске карте основне географске карактеристике Јапана (географски положај, границе, величина, разуђеност обале, рељеф, клима, хидрографија, становништво, већи градови, најзначајнија туристичка места, државно уређење, природни ресурси и сл.).
Примери активности • Ученици, подељени у мале групе/парове користећи интернет и илустровани материјал, истражују границе Азије и колику површину она заузима. Свака група припрема кратку презентацију, представља је другим групама и показује на географској карти. На крају сви заједно воде дискусију о величини и географском положају Азије. • Ученици подељени у мале групе користећи интернет и илустровани материјал, истражују разуђеност обале Азије. Свака група истражује различит регион: већа острва (и којим државама припадају), полуострва (које се државе налазе на њима) и заливе. Свака група припрема кратку презентацију, представља је осталим групама и показује на географској карти, док остале групе постављају по једно питање у вези са регионом који је презентован. На крају сви заједно воде дискусију и долазе до закључка који региони Азије се одликују највећом разуђеношћу обале. • Ученици подељени у мале групе реализују активност „Путовање кроз мореузе Азије“. Свака група извлачи један папирић са именом мореуза који треба да истражује, односно да „путује“ кроз њега, користећи интернет и илустровани материјал. Свака група припрема кратку презентацију о свом „путовању“ кроз мореуз (која мора повезује, где се налази, величина, значај и сл.) и представља је осталим групама. На крају сви заједно воде дискусију о важности мореуза и о томе који од њих има највећи стратешки значај за азијски континент. • Ученици подељени у мале групе реализују активност „Планинско истраживање Азије“. Свака група добија задатак да истражује, користећи интернет и илустровани материјал, одређени планински масив (највиши врх, дужина, географска локација, државе кроз које се простирају и сл.), низију и висораван. Свака група припрема кратку презентацију, представља је другим групама и показује на географској карти. На крају сви заједно воде дискусију и долазе до закључка која је највећа и најзначајнија планина у Азији и какав је њен утицај на развој региона • Ученици подељени у мале групе реализују активност „Путовање кроз пустињу“. Свака група извлачи један папирић са именом пустиње коју треба да истражује, односно да „путује“ кроз њу, користећи интернет и илустровани материјал. Свака група припрема кратку презентацију о	

свом „путовању“ кроз пустињу (локација, величина, температура, падавине и сл.) и представља је осталима. На крају се упоређују карактеристике азијских пустиња.

- Ученици подељени у мале групе користећи интернет и илустровани материјал, истражују климу Азије. Свака група добија задатак да истражи одређени климатски чинилац (близина мора и океана, рељеф и сл.) и карактеристике одређеног климатског типа (распрострањење, температура, падавине, биљни и животињски свет). Свака група припрема кратку презентацију и представља је осталима. На крају се води дискусија о утицају климе на начин живота људи у различитим деловима Азије.
- Ученици подељени у мале групе истражују океане, мора, реке и језера у Азији. Свака група добија задатак да истражује на која мора и океане Азија излази, карактеристике већих река (дужина, кроз које државе протичу, где се уливају, ком сливу припадају) и карактеристике већих језера (величина, држава у којој се налазе, реке које се уливају или извиру). Свака група припрема кратку презентацију, представља је и показује на географској карти. На крају се ради квиз и дискусија о најважнијим хидрографским објектима Азије.
- Ученици подељени у мале групе истражују природна богатства Азије (нафта, угаљ, природни гас, гвоздена руда, шуме, хидроенергија). Свака група ради на једном ресурсу и региону где је најзаступљенији. Свака група припрема кратку презентацију, представља је и показује на карти. На крају се дискусијом закључује који су најзначајнији ресурси по регионима и државама.
- Ученици подељени у мале групе истражују поделу Азије по регионима. Свака група обрађује различит регион (државе, површина, број становника, највећи град, густина насељености, природни прираштај). Свака група прави табелу и графикон, представља резултате, па се на крају дискутује о укупном броју становника, најгушће и најређе насељеним државама, највећим државама по површини и броју становника и највећим градовима у Азији.
- Ученици подељени у мале групе истражују главне религије и народе у Азији. Свака група припрема кратку презентацију и представља је. На крају се дискутује о најзаступљенијим религијама и етничким групама.
- Ученици подељени у мале групе истражују цивилизацијске изуме који потичу из Азије. Свака група припрема презентацију и представља је. На крају се води дискусија о најважнијим открићима.
- Ученици подељени у мале групе истражују познате културно-историјске грађевине у Азији (Кинески зид, Таџ Махал итд.). Свака група истражује по једну грађевину, припрема мултимедијалну презентацију и представља је. На крају се дискутује о њиховом утицају на туризам у земљама где се налазе.
- Ученици подељени у мале групе истражују најпознатије туристичке центре у Азији. Свака група ради на једном региону (природне и културне атракције, локација, позната места). Свака група припрема мултимедијалну презентацију и представља је. На крају се дискутује о значају туризма по регионе и државе.
- Ученици подељени у мале групе истражују основне географске карактеристике неких већих држава у Азији (Кина, Индија, Јапан, Турска). Свака група ради за све државе. Припрема се мултимедијална презентација, представља и приказује на карти. На крају се резултати упоређују кроз дискусију.
- Ученици се деле у групе које играју улогу туристичке агенције и припремају рекламни материјал (брошура) за посету азијским дестинацијама. Наводе државу, језик, валуту, главни град, културне знаменитости, храну и климу. Брошуре садрже текст и илустрације. На крају их међусобно деле и бирају шта би највише волели да посете као туристи.

- Сваки ученик индивидуално попуњава неми географски приказ Азије по упутству наставника (државе, мора, реке, планине и сл.).

ИНКЛУЗИВНОСТ, РОДНА РАВНОПРАВНОСТ/СЕНЗИТИВНОСТ, ИНТЕРКУЛТУРНОСТ И МЕЂУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Наставник обезбеђује инклузивност кроз укључивање свих ученика у све активности током часа. Притом, омогућава сваком детету да буде когнитивно и емотивно ангажовано кроз коришћење одговарајућих методичких приступа (индивидуализација, диференцијација, тимски рад, вршњачка подршка). У раду са ученицима са сметњама у развоју примењује индивидуални образовни план (са прилагођеним Исходима учења и стандардима за оцењивање) и увек када је могуће користи додатну подршку других лица (лични и образовни асистенти, образовни медијатори, татори волонтери и професионалци из школа са ресурсним центрима). Редовно прати све ученике, посебно оне из осетљивих група, како би на време идентификовао потешкоће у учењу, подстицао их и пружао подршку у остваривању исхода учења.

У реализацији активности наставник подједнако третира и дечаке и девојчице, водећи рачуна да им не додељује родно стереотипне улоге. При формирању група за рад настоји да обезбеди равнотежу у погледу пола. При избору додатних наставних материјала користи илустрације и примере који су родно и етнички/културно сензитивни и подстичу родну равноправност, односно промовишу интеркултурализам.

Увек када је могуће, наставник користи интеграцију тема/садржаја/појмова при планирању и реализацији наставе. Интеграција омогућава ученицима да укључе перспективе других наставних предмета у оно што проучавају у овом наставном предмету и да повежу знања из различитих области у једну целину.

ОЦЕЊИВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

Да би ученицима омогућио постизање очекиваних стандарда оцењивања, наставник континуирано прати активности ученика током наставе и учења и прикупља информације о напредовању сваког ученика. За учешће у активностима ученици добијају повратну информацију у којој се указује на степен успешности у реализацији активности/задатка и дају се правци за унапређење (формативна оцена). У ту сврху наставник прати и оцењује:

- усмене одговоре на питања наставника или саученика,
- истраживачке активности за прикупљање података,

- израде (мултимедијалне презентације, постери, брошуре и друге врсте презентација),
 - допринос раду у малим групама,
 - домаће задатke и
- одговоре на квизове и тестове.

По завршетку учења сваке теме, ученик добија бројчану сумativnu ocenu за постигнуте standarde оцењивања. Сумативна оцена се добија као комбинација резултата постигнутог на тесту знања у комбинацији са оценом напретка утврђеном кроз различите технике формативног оцењивања. Током и на крају школске године ученик добија бројчане оцене.

Почетак имплементације наставног програма	Школска 2025/2026. година
Институција/ Носилац програма	Биро за развој образовања
Сагласно члану 30, став 3 Закона о основном образовању Службени лист Републике Северне Македоније” бр. 161/19 и 229/20) министарка за образовање и науку доноси наставни програм из предмета <i>Герографија</i> за VII разред.	бр. 12-5706/8 30.12.2024 година Министарка за образовање и науку, проф. др Весна Јаневска, с.р. _____